

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан факультету технологій і дизайну

Тетяна ІВАНІШЕНА

29 серпня 2025 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Альтернативна скульптура

Призначення Робочої програми	Для освітніх програм спеціальності Дизайн
Рівень вищої освіти	Перший бакалаврський
Мова навчання	Українська
Обсяг дисципліни, кредитів ЄКТС	4
Статус дисципліни	Вибіркова
Факультет	Технологій і дизайну
Кафедра	Дизайну

Форма здобуття освіти	Обсяг дисципліни		Кількість годин						Форма семестрового контролю	
			Аудиторні заняття						Самостійна робота (в т.ч. ІРС)	Залік
	Кредити ЄКТС	Години	Разом	Лекції	Лабораторні роботи	Практичні заняття	Семінарські заняття			
Д	4	120	50			50		70	+	

Робоча програма складена на основі освітніх програм підготовки бакалавра спеціальності Дизайн.

Робоча програма складена *Ніна ЯНКОВИЧ* викладач Ніна ЯНКОВИЧ
Підпис

Схвалена на засіданні кафедри дизайну. Протокол №1 від 29.08.2025 р.

Зав. Кафедри дизайну *Ельвіра БАЗИЛЮК* Ельвіра БАЗИЛЮК
Підпис

3. Пояснювальна записка

Дисципліна «Альтернативна скульптура» є вибірковою дисципліною фахової практичної підготовки і займає важливе місце у навчанні бакалаврів зі спеціальностей, пов'язаних з графічним дизайном, дизайном інтер'єру та меблів (022 «Дизайн»). Дисципліна «Альтернативна скульптура» спрямована на ознайомлення студентів з сучасними різновидами та техніками створення об'ємно-просторових форм, не дотримуючись класичного або офіційно визнаного шляху їх створення. Студенти ознайомляться з найвідомішими сучасними скульптурами світу та їх авторами, навчатися передавати емоції через абстрактні форми і демонструвати актуальні поняття мовою пластики.

Мета дисципліни. Вивчення дисципліни є удосконалення креативних здібностей фахівця та розвиток його образного мислення, набуття творчих практичних навичок у створенні гармонійних художніх форм, набуття студентами практичних навичок в роботі з різними матеріалами, розвиток нестандартних підходів до вирішення стандартних завдань.

Предмет дисципліни. Сучасна альтернативна скульптура України та світу.

Завдання дисципліни:

- виконання фрескізів, ескізів до майбутніх скульптур;
- розробка каркасів для об'ємно-просторових форм, абстрактних або стилізованих;
- виготовлення в різних матеріалах скульптур або об'ємних композицій;
- організація «діалогу» між скульптурою та локацією її експонування;
- застосування в роботі знань сучасних світових тенденцій в скульптурі;
- підготовка студентів до виготовлення в матеріалах творчих розробок курсових і дипломних проєктів та професійних розробок на виробництвах.

Результати навчання. За умов успішного опанування змісту дисципліни студент здатен: володіти практичними навичками роботи в об'ємі та на площинах, створювати за уявою об'ємні форми, комбінувати різні матеріали в одному проєкті; стилізувати, інтерпретувати та трансформувати об'єкти та явища для розроблення художньо-проєктних рішень; аналізувати твори сучасних митців та володіти професійною термінологією.

4. Структура залікових кредитів дисципліни

Назва розділу	Кількість годин, відведених на:		
	лекції	практичні роботи	самостійну роботу
Розділ 1. Різновиди матеріалів та технік ліпки	-	24	34
Розділ 2. Комбінування матеріалів	-	26	36
Разом:	-	50	70

5. Програма навчальної дисципліни

5.1 Перелік тем практичних робіт

№ п/п	Тема практичної роботи	К-ть годин
1	Пластика з фольги на тему «Тотемна тварина» [2, 3]	6
2	Пластика з гіпсу на паперовому каркасі на тему «Національні мотиви»[1, 6]	8
3	Ліпка з гончарної глини на тему «Анімалістична скульптура» [5, 6]	12
4	Створення геометричної об'ємної форми на вільну тему з полівінілхлориду[4]	12
5	Створення абстрактної об'ємно-просторової форми на задану тему з використанням поєднання різних матеріалів та технік[1, 3, 4, 6]	12
	Разом:	50

Результатами виконання завдань практичних робіт є готові скульптури на задані теми, які виготовлені з відповідних завданню матеріалів та за заданою тематикою. Під час вивчення дисципліни студенти отримують практичні навички роботи з різними матеріалами, такими як: глина, гіпс, пластик, дерево, металева фольга та дріт, монтажна піна, пінополістирол та інші.

5.2 Зміст самостійної роботи здобувача вищої освіти

Самостійна робота студентів полягає у: систематичному опрацюванні теоретичного матеріалу з відповідних джерел інформації, підготовці необхідних інструментів та матеріалів для виконання практичних робіт, обробці робіт на проміжних етапах та підготовці їх до наступного етапу, підготовці практичних робіт до презентації та оформленні портфоліо з результатів роботи.

Зміст самостійної роботи здобувача вищої освіти

Номер тижня	Вид самостійної роботи	Кількість годин
1-2	Підготовка до виконання ПР1	6
3-4	Підготовка до виконання ПР2	8
5-6	Підготовка до задачі ПР1	8
7-8	Підготовка до задачі ПР2	8
9-10	Підготовка до виконання ПР3	8
11-12	Підготовка до виконання ПР4	8
13-14	Підготовка до задачі ПР3	8
15-16	Підготовка до виконання ПР5. Підготовка до задачі ПР4	8
17	Підготовка до задачі ПР5. Формування портфоліо	8
	Разом:	70

На самостійне опрацювання студентів виносяться визначені у методичних рекомендаціях до практичних занять та самостійної роботи питання з кожної теми. Керівництво самостійною роботою та контроль за виконанням поставлених завдань здійснюється викладачем згідно з розкладом консультацій у позаурочний час.

6. Технології та методи навчання

Процес освітньої діяльності з дисципліни «Альтернативна скульптура» ґрунтується на використанні класичних і сучасних навчальних технологій, що мають допомогти здобувачам оволодіти знаннями та набути практичних навичок:

- практичні роботи (на основі проблемно-продуктивного методу навчання за допомогою відповідних художніх та інструментальних прийомів і технік, а також майстер-класи, тьюторіали від практиків);
- консультування (пояснення шляхів вирішення завдань з використанням зразків і прикладів);
- самостійна робота (підготовка до виконання та до здачі практичних робіт).

7. Методи контролю

Поточний контроль здійснюється під час виконання та по завершенню практичних занять шляхом оцінювання результатів роботи на практичних заняттях. Враховується креативність ідеї та презентація результатів виконання практичних робіт (обґрунтування стилістичних рішень та застосованих технік) та презентації результатів навчання (перегляду готових скульптур, візуалізацією їх в відповідному середовищі) викладачу.

Підсумковим контролем є залік за рейтингом, який визначається, як сума балів здачі позитивно результатів виконання практичних робіт, розраховується автоматизовано в електронному журналі.

Здобувач вищої освіти, який набрав з будь-якого виду навчальної роботи суму балів нижчу за 60 відсотків від максимального балу не отримує залік, доки не виконає обсяг роботи, передбачений Робочою програмою і вважається таким, який має академічну заборгованість. Ліквідація академічної заборгованості із семестрового контролю здійснюється у період екзаменаційної сесії або за графіком, встановленим деканатом відповідно до «Положення про контроль і оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти у ХНУ».

8. Політика дисципліни

Політика навчальної дисципліни загалом визначається системою вимог до здобувача вищої освіти, що передбачені чинними положеннями Університету про організацію і навчально-методичне забезпечення освітнього процесу. Відвідування занять з дисципліни є обов'язковим. За об'єктивних причин (підтверджених документально) теоретичне навчання за погодженням із лектором може відбуватись в індивідуальному режимі. Успішне опанування дисципліни і формування фахових компетентностей і програмних результатів навчання передбачає необхідність підготовки до практичних робіт (опрацьовувати матеріал з теми, активно працювати на занятті, розробляти ескізи до майбутніх робіт, брати участь у дискусіях щодо доцільності використання матеріалів та сучасних тенденцій в мистецтві).

Здобувачі вищої освіти зобов'язані дотримуватися термінів виконання усіх видів робіт у встановлені терміни, передбачених робочою програмою навчальної дисципліни. Пропущену практичну роботу здобувач зобов'язаний виконати у встановлений викладачем термін, але не пізніше, ніж за тиждень до кінця занять у семестрі.

Засвоєння студентом матеріалу з дисципліни оцінюється за результатами роботи під час практичних робіт.

Здобувач вищої освіти, виконуючи самостійну роботу з дисципліни, має дотримуватися політики доброчесності (заборонений плагіат, використання штучного інтелекту (без вірного цитування)). У разі порушення політики академічної доброчесності в будь-яких видах навчальної роботи здобувач вищої освіти отримує незадовільну оцінку і має повторно виконати завдання з відповідної теми (виду роботи), що передбачені робочою програмою. Будь-які форми порушення академічної доброчесності під час вивчення навчальної дисципліни не допускаються та не толеруються. Використання ШІ студентом та генерування зображень дозволяється для візуалізації в середовищі готової скульптури, розробленої виключно студентом.

9. Оцінювання результатів освітньої діяльності

Оцінювання академічних досягнень здобувача вищої освіти з дисципліни здійснюється відповідно до «Положення про контроль і оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти у ХНУ». При поточному оцінюванні виконаної здобувачем роботи з кожної структурної одиниці і отриманих ним результатів викладач виставляє йому певну кількість балів із призначених робочою програмою для цього виду роботи. При цьому кожна структурна одиниця (робота) може бути зарахована, якщо здобувач набрав не менше 60 відсотків (мінімальний рівень для позитивної оцінки) від максимально можливої суми балів, призначеної структурній одиниці.

Будь-які форми порушення академічної доброчесності не допускаються та не толеруються.

Отриманий здобувачем бал за зарахований вид навчальної роботи (структурну одиницю) після її оцінювання викладач виставляє в електронному журналі обліку успішності здобувачів вищої освіти. Позитивну підсумкову оцінку здобувач може отримати, якщо за результатами поточного контролю набере від 60 до 100 балів. Семестрова підсумкова оцінка розраховується в автоматизованому режимі в інформаційній підсистемі «Електронний журнал» (ІС «Електронний університет») і відповідно до накопиченої суми балів визначається оцінка за інституційною шкалою та шкалою ЄКТС (див. таблицю Співвідношення...), яка заноситься в екзаменаційну відомість, а також до Індивідуального навчального плану здобувача вищої освіти.

Структурування дисципліни за видами навчальної роботи і оцінювання результатів навчання студентів денної форми здобуття освіти у 6 семестрі

<i>Шостий семестр</i>					
Аудиторна робота					Семестровий контроль
Практичні роботи №					
1	2	3	4	5	Залік
Кількість балів за кожний вид навчальної роботи (мінімум-максимум)					
12-20	12-20	12-20	12-20	12-20	За рейтингом
60-100					60-100

Оцінювання практичних робіт

Оцінка, яка виставляється за практичну роботу, складається з таких елементів: результат виконання практичної роботи, повнота, змістовність та якість виконання в матеріалі, усне опитування студентів на розуміння матеріалу з теми; вільне володіння студентом спеціальною термінологією і уміння професійно обґрунтувати прийняті рішення при створенні скульптур.

При оцінюванні результатів навчання здобувачів вищої освіти на практичних роботах викладач користується наведеними нижче критеріями:

Таблиця – Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувача вищої освіти

Оцінка запланованих ПРН та сформованих компетентностей	Узагальнений зміст критеріїв оцінювання
19-20 балів	Здобувач вищої освіти глибоко і у повному обсязі опанував зміст навчального матеріалу, легко в ньому орієнтується і вміло використовує на практиці отриманні знання. Відмінна оцінка передбачає глибокий зміст в розробленому проекті, якісне оформлення практичних завдань, вміє створювати взаємозв'язки між формами та змістом в скульптурі, підбирає відповідне середовище, вміє візуалізувати готові проекти без використання ШІ. Здобувач демонструє практичні навички з вирішення фахових завдань. Робота не містить похибок у виконання, та може використовуватись, як зразок.
17-18 балів	Здобувач вищої освіти глибоко і у повному обсязі опанував зміст навчального матеріалу, легко в ньому орієнтується і вміло використовує на практиці отриманні знання, демонструє якісне оформлення практичних завдань, вміє правильно працювати з матеріалами, створювати взаємозв'язки між формами та змістом, створює якісну візуалізацію (включно з використанням ШІ). При виконанні завдання допустив 1-2 <i>несуттєві недоліки</i> .
15-16 балів	Здобувач вищої освіти виявив повне засвоєння навчального матеріалу, володіє необхідною теоретичною базою, орієнтується у матеріалах; свідомо використовує теоретичні знання для вирішення практичних задач; практичні завдання виконані грамотно і гармонійно, але у змісті і формі можуть бути певні невідповідності, помилки в компонуванні фрагментів скульптури та певна <i>неакуратність виконання</i> .
13-14 балів	Здобувач вищої освіти виявив узагальнене засвоєння навчального матеріалу, володіє необхідною теоретичною базою, орієнтується у вивченому матеріалі; з допомогою викладача вирішує практичні задачі; у змісті і формі скульптури виникають невідповідності, компонування фрагментів скульптури не зовсім гармонійне, а виконання не достатньо якісне. Здобувач вищої освіти у виконанні практичної роботи допустив велику кількість <i>помилоч</i> , які здатен самостійно виправити після зауважень викладача.
12 балів	Здобувач вищої освіти виявив знання основного програмного матеріалу в обсязі, необхідному для подальшого навчання та практичної діяльності за професією, загалом справляється з виконанням практичних завдань, передбачених програмою. Здобувач вищої освіти допускає <i>суттєві помилки</i> у роботі з матеріалом. У компонуванні скульптури присутня велика кількість композиційних та смислових помилок. Разом з тим, набув навичок, необхідних для виконання простих практичних завдань, які відповідають мінімальним критеріям.
0-11 балів	Здобувач вищої освіти виявив безсистемні знання, не вміє розрізняти матеріали, допускає помилки у визначенні понять, хаотично і невпевнено викладає матеріал, не орієнтується в вимогах до роботи з матеріалами, роботи є беззмістовними та хаотично скомпонованими. Як правило, 0-11 балів (що прирівнюється до оцінки «незадовільно») виставляється здобувачеві вищої освіти, який не може продовжити навчання без додаткової роботи з вивчення навчальної дисципліни.

Таблиця – Співвідношення інституційної шкали оцінювання і шкали оцінювання ЄКТС

Оцінка ЄКТС	Рейтингова шкала балів	Інституційна шкала (Опис рівня досягнення здобувачем вищої освіти запланованих результатів навчання з навчальної дисципліни)	
		Залік	Іспит/диференційований залік
A	90-100	Зараховано	Відмінно/Excellent – високий рівень досягнення запланованих результатів навчання з навчальної дисципліни, що свідчить про безумовну готовність здобувача до подальшого навчання та/або професійної діяльності за фахом
B	83-89		Добре/Good – середній (максимально достатній) рівень досягнення запланованих результатів навчання з навчальної дисципліни та готовності до подальшого навчання та/або професійної діяльності за фахом
C	73-82		Задовільно/Satisfactory – Наявні мінімально достатні для подальшого навчання та/або професійної діяльності за фахом результати навчання з навчальної дисципліни
D	66-72		
E	60-65		
FX	40-59	Незараховано	Незадовільно/Fail – Низка запланованих результатів навчання з навчальної дисципліни відсутня. Рівень набутих результатів навчання є недостатнім для подальшого навчання та/або професійної діяльності за фахом
F	0-39		Незадовільно/Fail – Результати навчання відсутні

Підсумкова семестрова оцінка за інституційною шкалою і шкалою ЄКТС визначається в автоматизованому режимі після внесення викладачем результатів оцінювання з усіх видів робіт до електронного журналу.

Семестровий залік виставляється, якщо загальна сума балів, яку набрав студент з дисципліни за результатами поточного та підсумкового контролю, знаходиться у межах від 60 до 100 балів. При цьому за інституційною шкалою ставиться оцінка «відмінно/добре/задовільно», а за шкалою ЄКТС – буквене позначення оцінки, що відповідає набраній студентом сумі балів відповідно до таблиці Співвідношення.

10. Питання для самоконтролю результатів навчання

1. У чому різниця між скульптурою, об'єктом мистецтва та інсталяцією?
2. Що таке альтернативна скульптура, і чим вона відрізняється від традиційної?
3. Які матеріали найчастіше використовуються в альтернативній скульптурі?
4. Як соціальні та культурні аспекти впливають на розвиток альтернативної скульптури?
5. Як технології, такі як 3D-друк, вплинули на розвиток альтернативної скульптури?
6. Назвіть кілька українських та світових художників, які працюють у сфері альтернативної скульптури.
7. Які методи використовуються для створення інтерактивних скульптур?
8. Як екологічні теми відображаються в альтернативній скульптурі?
9. Як художники працюють із медіа, такими як світло та звук, у скульптурі?
10. Як змінюється сприйняття скульптури в залежності від середовища, де вона розташована?
11. Як зміст впливає на вибір форми в альтернативній скульптурі?
12. Як концепція "ready-made" вплинула на сучасну скульптуру?
13. Чому художники інтегрують живі об'єкти у свої скульптури?
14. Як перформанс може бути частиною скульптурного твору?
15. Як мистецтво може привертати увагу до соціальних проблем за допомогою альтернативної скульптури?
16. Чи є етичні межі в роботі з "чутливими" матеріалами?
17. Як сучасні художники використовують кераміку для вираження концептуальних ідей?
18. Які основні етапи технологічного процесу створення художньої кераміки?
19. Які переваги та недоліки гіпсу як матеріалу для створення скульптур?
20. Як впливає процес сушіння та обробки на кінцеву текстуру та міцність гіпсової та керамічної скульптури?

11. Навчально-методичне забезпечення

Освітній процес з дисципліни «Альтернативна скульптура» повністю і в достатній кількості забезпечений необхідною навчально-методичною літературою:

1. Методичні рекомендації до виконання практичних робіт з дисципліни «Альтернативна скульптура». – [Електронний ресурс] // Режим доступу: <https://msn.khmnmu.edu.ua/course/view.php?id=9630>
2. Презентаційний матеріал: фото ілюстративні матеріали провідних світових скульпторів, приклади реальних сучасних скульптур..

12. Матеріально-технічне та програмне забезпечення дисципліни

Інформаційна та комп'ютерна підтримка: ПК, планшет, смартфон або інший графічний пристрій, проєктор.

Програмне забезпечення: доступ до мережі Інтернет, графічні редактори для створення візуалізацій.

Матеріали та інструменти: фольга, глина гончарна, гіпс, пластик ПВХ, акрил, клей, папір, картон, олівець, гумка, папір/скетч-бук, клей, ножиці, лінійка, двосторонній скотч, канцелярський ніж тощо.

13. Рекомендована література

Основна:

- 1 Бонвалот Е. The Sculpting book. – Atglen : Schiffer, 2019. – 144 с.
- 2 Гоголь В. Скульптура : Ілюстрована енциклопедія. – Л. :Львівська політехніка, 2022. – 408 с.
- 3 Геращенко (Шамбур) О. (Не)Свідоме мистецтво. – Київ : Основи, 2022. – 256 с.
- 4 Берд М. 100 ідей, що змінили мистецтво. – Київ : ArtHuss, 2018. – 216 с.
- 5 Лодер К. Sculpting and Handbuilding. – Лондон :Bloomsbury, 2018. – 128 с.
- 6 Бондар Л. Contemporary Ukrainian Crafts. – Київ : CP publishing, 2024. – 272 с.

Додаткова:

- 1 Журнал HIS. Новини зі світу дизайну. Доступ до ресурсу: <https://his.ua/journal>
- 2 20 найбільш вражаючих і незвичайних скульптур світу. Доступ до ресурсу: <https://ogogo.if.ua/tsikavo/20-najbilsh-vrazhayuchyh-i-nezvyhajnyh-skulptur-svitu-foto/>
- 3 Портал для дизайнерів PODIL. Доступ до ресурсу: <https://podil.org>

14. Інформаційні ресурси:

1. Модульне середовище ХНУ для навчання Режим доступу: <https://msn.khmnu.edu.ua/course/view.php?id=9630>
2. Електронна бібліотека ХНУ http://lib.khnu.km.ua/asp/php_f/page_lib.php